

Zondag 23 juni 2019

Sacramentsdag

Overweging

Sacramentsdag doet velen van ons terugdenken aan vervlogen tijden, toen deze speciale dag in het teken stond van de Heilige Hostie, het Allerheiligste.

Dan werd het heilig sacrament uitgesteld in een monstrans en rondgedragen in een processie met bruidjes en fanfare, soms alleen in de kerk, maar een beetje afhankelijk van waar het was, ten noorden of ten zuiden van de grote rivieren ook door het hele dorp en omstreken.

En dan was er ook gedoe, over kerkmeesters die in rok kostuum meeliepen en het armbestuur dat gekleed ging in jacquet.

Dat was de tijd van het rijke Roomse leven.

Bij een onderwerp waarover in de loop der jaren duidelijk veel te doen is geweest, denk ik graag terug aan het begin.

Het woord eucharistie is afkomstig uit het Grieks, en betekent dankbaarheid of dankzegging.

En voor de eerste Christenen was het avondmaal een dankbaar gedenken.

De eerste Christenen, die onderscheidden zich niet zozeer door wat zij zeiden of geloofden, maar door wat zij deden. Christenen kwamen bij elkaar in een maaltijd – dat deden anderen ook – maar dit was een maaltijd waarbij iedereen in beginsel was uitgenodigd, slaven en meesters, mannen en vrouwen, rijken en armen, zondaars en heiligen.

Eten is een bijzonder sociale activiteit, voor iedereen, ook voor christenen.

De eerste leerlingen hebben in het vieren van de maaltijd herkend wat Jezus had gedaan: Hij at en dronk met iedereen, met slechteriken als tollenaars, met de hele vromen als de Farizeeën. Hij probeerde met iedereen te communiceren totdat hij erbij neerviel.

Wanneer Paulus de dood van Jezus vermeldt, gaat het niet alleen om die dood, maar om zijn dood als gevolg van zijn inzet voor anderen tijdens zijn leven.

En wanneer Paulus in het vervolg spreekt over onwaardig eten van dit brood en deze beker, gaat het niet over mensen die niet zuiver genoeg van hart zouden zijn, maar dan bedoelt hij de mensen die op tijd aanwezig konden zijn en alles opaten, zodat er niets meer over was voor de slaven die vaak pas later konden komen.

Die eerste Christenen waren betrokken bij het verhaal en daar ging een werking van uit. Het gezamenlijke breken en delen van het brood vraagt telkens opnieuw om navolging. Je bent er niet alleen voor jezelf, het gaat om samen zijn, om bekommernis om de ander die gebrek lijdt, om delen met elkaar, om omzien naar de ander die alleen en eenzaam is, om de ander die onrecht wordt aangedaan.

Dat proces van bewustwording dient eigenlijk inherent te zijn aan iedere eucharistische maaltijd, waarbij het samen breken en delen model staat voor verbondenheid in het heden, maar evenzeer voor een samenleving in de toekomst.

In latere jaren heeft men zich ongelooflijk druk gemaakt over wat precies te geloven en komen er termen als realis presentia, transsubstantiatie, transsignificatie en transfinalisatie voorbij. Er werden concilies aan gewijd en diverse encyclieken geschreven.

Met maakte zich druk over wat te geloven, in plaats van over wat te doen.

De grote vraag is niet hoe dat brood kan veranderen.

De grote vraag is hoe kunnen wij veranderen?

Hoe kunnen wij meer en meer zijn lichaam worden, zijn gestalte in de wereld van vandaag.

In Jezus' tijd vierden de Joden het paasfeest, bepakt en bezakt, alsof klaar om te vertrekken. Ze moesten staande en snel eten. Zij vierden in het besef dat ze zelf uit Egypte waren gegaan. Dat noemen we geactualiseerde herinnering. Ik vermoed dat bij de apostelen en eerste leerlingen vanaf het begin ook in dit besef, de viering van het avondmaal heeft plaatsgevonden. In het weten dat Jezus met heel zijn leven zelf present was. Avondmaal als een ontmoeting met de levende Christus en met elkaar. Het breken en delen met elkaar.

De evangelielezing van vandaag gaat ook over delen. Pater Kimman, heeft ons een paar jaar geleden geleerd, dat het wonder van de broodvermenigvuldiging niet bestond uit het steeds maar weer nieuw brood maken uit die vijf broodjes die er waren, maar het wonder was om al die mensen zover te krijgen dat ze dat wat ze bij zich hadden met elkaar wilden delen.

Brood biedt in de geschiedenis vaker een mogelijkheid om in leven te blijven. Je zou het Manna dat de Israëlieten in de woestijn aten als dagelijks brood kunnen zien, en veel dichterbij in onze geschiedenis, het Zweedse brood, dat aan het einde van de tweede wereldoorlog gedropped werd en dat velen het leven gered heeft, echt bevrijdingsbrood.

Het sacrament van de eucharistie bestaat uit het samen eten van het brood als teken van verbondenheid met Jezus en met elkaar. En als hij zegt: blijf dit doen om mij te gedenken, gaat het niet alleen om die symbolische handeling, maar evenzeer om de betekenis die erachter ligt. Dat betekent dan voor ons de wezenlijke opdracht dat ook wij anderen met open handen tegemoet treden, dat wij leven, brood, tijd, aandacht, zorg met hen delen, dat wij hen vasthouden, omarmen, ondersteunen.

Daarom past het evangelie van vandaag ook helemaal bij dit sacrament. Het gaat niet om wat vrome gedachten maar om het concrete doen, je door dat heilige in beweging laten zetten. Dan doen we dit heilig sacrament recht.

Als wij daarom samenkomen rond Brood en Wijn, wordt Jezus' dood en opstanding opnieuw werkelijkheid. Enerzijds voor ons als gave, anderzijds als opgave. Wij doen wat ondenkbaar is, dood en verrijzenis. Het herdenken van Jezus moet in danken overgaan. Danken voor wat is geweest en zijn zal. Maar het danken moet overgaan in doen. Leven zoals Hij. Brood en wijn zijn voor elkaar, opgegeten, opgedronken, gewijd in Hem, toegewijd aan elkaar.

Wanneer we bij elkaar komen is Jezus in ons midden. We begrijpen nauwelijks wat we zeggen, maar we vertrouwen erop dat Hij in de kracht van de Geest aanwezig is. Al bij het begin van de dienst is Hij er, maar zijn aanwezigheid wordt geïntensiveerd, verdicht zich, wanneer we brood breken en de beker delen, wanneer we elkaar vrede wensen, van elkaar het brood ontvangen en vervolgens van de wijn nemen. Wanneer Jezus over het brood zegt: dit is mijn lichaam, spreekt hij dat uit in het delen van het brood, Hij zelf aanwezig is, die zijn leven deelde met God en de mensen tot in de dood toe.

We drinken uit de beker of we dompelen het brood in de wijn. Wijn is ook voor ons nog steeds een drank die te maken heeft met blijdschap. De wijn die het hart van de mensen verheugd zegt psalm 104. De beker wijn is vanouds het symbool van het leven.

In de Bijbel is bloed de bron van het leven, de levenskracht.

Wanneer Jezus zegt: "deze wijn is mijn bloed" gaat het niet over het drinken van bloed, maar over de levenskracht die in hem was en die Hij aan ons wil meedelen.

Hoe kunnen we ons delen beter uitdrukken dan door samen te eten en te drinken en wel met wat in de tijd van Jezus de basis was van elke maaltijd: brood en wijn.

Het gaat er niet om brood en wijn te vereren, maar elkaar te eren als mensen die door de Eeuwige aan elkaar gegeven zijn.

De Eeuwige te danken dat we mogen bestaan en samen het lichaam van Jezus vormen, samen Jezus vertegenwoordigen in deze wereld. In brood en wijn ontvangen we wat we zijn: het Lichaam van Christus in deze wereld en in onze tijd van leven. Alle reden om dankbaar voor te zijn. Amen

Astrid M Veldhuis
23 juni 2019